

Ervaringen cliëntenraden met Participatiewet

datum	26 oktober 2017
auteur(s)	Boukje Cuelenaere Joris Mulder
versie	1.0

© CentERdata, Tilburg, 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	2
1.1	Ervaringen cliëntenraden	2
1.2	Verloop onderzoek.....	2
1.3	Leeswijzer	3
2	Inrichting onderzochte cliëntenraden	4
2.1	Organisatie en samenstelling cliëntenraad	4
2.2	Samenwerking	5
3	Overleg cliëntenraad met gemeente	7
3.1	Frequentie en agendavorming overleg.....	7
3.2	Onderwerpen Participatiewet besproken	8
3.3	Invloed en expertise cliëntenraad	10
4	Visie op uitvoering Participatiewet door gemeente	12
4.1	Toepassing eisen en maatregelen	12
4.2	Onafhankelijke cliëntondersteuning.....	13
4.3	Ervaring samenwerking door gemeente.....	14
4.4	Inzet instrumenten door gemeente	15
5	Algemene ervaringen en verwachtingen Participatiewet.....	19
5.1	Effect van Participatiewet	19
5.2	Knelpunten en kansen.....	19
6	Conclusie.....	21
A	Bijlage: vragenlijst.....	23

1 Inleiding

1.1 Ervaringen cliëntenraden

Bij de invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015 is de monitoring en evaluatie aan de Tweede Kamer toegezegd in het *Plan van aanpak monitoring en evaluatie Participatiewet*. In het kader van dit plan worden ervaringsonderzoeken uitgevoerd bij gemeenten (CentERdata), werkgevers (Berenschot) en cliënten (Inspectie SZW). Bij de eerste rapportage (2015) van het ervaringsonderzoek gemeenten is geconstateerd dat de ervaringen van de cliëntenraden een relevante aanvulling kunnen zijn op de informatie die uit de andere ervaringsonderzoeken naar voren komt. Naar aanleiding hiervan heeft de staatssecretaris toegezegd dat in de tweede en derde meting (respectievelijk 2017 en 2019) ook de cliëntenraden zullen worden gevraagd over hun ervaringen met de Participatiewet. Daarbij was een belangrijke overweging dat in artikel 47 van de Participatiewet gemeenten verplicht worden een verordening op te stellen over de wijze waarop cliënten betrokken worden bij de uitvoering van de wet. Hiermee is de rol van de cliëntenraden aangescherpt.

Daarbij gaat de voorkeur uit naar onderzoek onder de cliëntenraden in die gemeenten die ook betrokken zijn in het ervaringsonderzoek gemeenten.

Het huidige rapport betreft de tweede meting van het ervaringsonderzoek gemeenten en de eerste meting van de ervaringen van de cliëntenraden.¹ CentERdata heeft dit onderzoek uitgevoerd in de periode maart – juli 2017. In dit onderzoek staan drie vragen centraal:

1. Hoe zijn de cliëntenraden in de praktijk vorm gegeven?
2. Hoe functioneren de cliëntenraden?
3. Hoe ervaren de cliëntenraden de uitvoering van de Participatiewet?

Gaandeweg het onderzoek is de volgende vraag toegevoegd:

In hoeverre zijn er verschillen in ervaringen met de Participatiewet tussen deze gemeenten en hun cliëntenraden?

1.2 Verloop onderzoek

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een online vragenlijst uitgezet onder de cliëntenraden in de 133 gemeenten die voor de eerste meting van het ervaringsonderzoek Participatiewet zijn aangeschreven en waar een adres van de cliëntenraad bekend was. De vragenlijst is ontwikkeld in samenwerking met de Landelijke Cliëntenraad (LCR). De LCR heeft ook zorggedragen voor de contactgegevens van de cliëntenraden. Het bleek moeizaam om voldoende respons op de vragenlijsten te krijgen. Niet alle contactgegevens waren actueel en van 12 gemeenten was geen adres van de cliëntenraad bekend. Cliëntenraden waren bijvoorbeeld verhuisd, opgeheven of samengevoegd. Ook speelde mee dat de vragenlijst aan het begin van de zomer is uitgezet waardoor niet alle raden nog de gelegenheid hadden dit gezamenlijk te bespreken. De cliëntenraden hebben in totaal 2 maanden de tijd gekregen om de vragenlijst in te vullen. In totaal hebben 46 cliëntenraden de vragenlijst geheel of gedeeltelijk ingevuld. In de steekproef van gemeenten zijn de grotere gemeenten oververtegenwoordigd om een goed beeld te krijgen van de ervaringen van gemeenten in verschillende grootteklassen. Tabel 1.1 laat zien dat

¹ De tweede meting van het onderzoek onder de gemeenten is gerapporteerd in: Cuelenaere, B., E. van den Brink, J. Mulder, N. Kieruj (2017) *Ervaringen gemeenten met Participatiewet, Rapportage tweede meting*, Tilburg: CentERdata.

de verdeling van de respons van de cliëntenraden over de verschillende grootteklassen goed overeenkomst met de verdeling van de gemeenten in de onderzoeksgroep in de eerste meting. Er is geen selectieve respons van de cliëntenraden naar grootteklasse.

Tabel 1.1 Respons cliëntenraden en verdeling naar grootteklasse gemeenten

Grootteklasse	Gemeenten per 1-1-2015 % (n=393)	Percentage gemeenten aangeschreven voor eerste meting onderzoek 2015 (n=133)	Percentage cliëntenraden	aantal
< 50.000 inwoners	81	65	58,7	27
50.000 – 100.000 inwoners	11	21	21,7	10
Meer dan 100.000 inwoners	8	14	13,0	6
Samenwerkingsverband			6,5	3
Totaal		100	100	46

Door de lage respons van 35% is het niet mogelijk een representatief beeld te schetsen van de inrichting en de ervaringen van de cliëntenraden in Nederland. Wel schetsen we hier een beeld van de onderzochte cliëntenraden.

In het ervaringsonderzoek gemeenten geeft 57% van de gemeenten aan samen te werken met cliënten en/of patiëntenorganisaties. Wellicht dat bij de meting in 2019 actiever gebruik gemaakt kan worden van de contacten die de gemeenten hebben om voldoende respons onder de cliëntenraden te realiseren.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de eerste onderzoeksvraag naar hoe de cliëntenraden in de praktijk zijn vormgegeven. Het functioneren van de cliëntenraden komt in hoofdstuk 3 aan de orde. De hoofdstukken 4 en 5 geven een beeld van de bekendheid van de cliëntenraden met het beleid ten aanzien van de Participatiewet in hun gemeente en de ervaring van de uitvoering van de Participatiewet, de derde onderzoeksvraag. Tot slot bevat hoofdstuk 6 een korte conclusie.

2 Inrichting onderzochte cliëntenraden

2.1 Organisatie en samenstelling cliëntenraad

De cliëntenraad in de gemeente kan voor verschillende domeinen en voor meerdere gemeenten ingesteld zijn. Tabel 2.1 laat zien dat ruim 60% van de cliëntenraden voor één gemeente werken. Ruim de helft daarvan werkt alleen voor het domein werk & inkomen. Iets minder dan de helft bedient het gehele sociale domein.² Bij de cliëntenraden die voor meerdere gemeenten werken gaat het voornamelijk om het domein werk & inkomen. De cliëntenraden die aangeven dat ze het bredere sociaal domein bedienen (zowel voor één gemeente als voor meerdere gemeenten) vertegenwoordigen allen de drie pijlers (W&I/WMO/Jeugd).

Tabel 2.1 Organisatie cliëntenraad (n=46)

Organisatie Cliëntenraad	Percentage
Een cliëntenraad voor werk en inkomen (Participatiewet /bijstand) voor 1 gemeente	34,8
Een cliëntenraad voor het bredere sociale domein voor 1 gemeente	26,1
Een cliëntenraad voor werk en inkomen (Participatiewet /bijstand) voor meerdere gemeenten.	15,2
Een cliëntenraad voor het bredere sociale domein voor meerdere gemeenten.	2,2
Cliëntenraad is nog in oprichting	8,7
Anders, namelijk..	13,0
Totaal	100

Een vergelijking tussen de antwoorden van de gemeenten en die van de cliëntenraden laat zien dat een samenwerking van cliëntenraden tussen gemeenten niet altijd gelijk op gaat met de samenwerking in de uitvoering van die gemeenten zelf.

Het aantal leden verschilt sterk per cliëntenraad. Gemiddeld zijn dit 10 leden, maar er komen ook hogere aantallen voor (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Hoeveel leden telt uw cliëntenraad? (n=45)

Aantal leden cliëntenraad				
gemiddelde	mediaan	modus	minimum	maximum
10,1	10	11 en 12	0 ³	28

Gemiddeld is ongeveer de helft van de leden ook zelf cliënt, namelijk gemiddeld 5 cliënten (tabel 2.3). Er is een grote variatie in het aantal cliënten dat zitting heeft in een cliëntenraad. In ongeveer 20% van de onderzochte cliëntenraden (8 van de 43) heeft geen cliënt zitting, terwijl het in eveneens ongeveer 20% van de cliëntenraden gaat om 9 cliënten of meer.

² Door de lage respons kan het beeld van de onderzoekspopulatie afwijken van het landelijk beeld. Zo vindt KPMG voor de overall rapportage Sociaal Domein een hoger aandeel geïntegreerde raden namelijk 41% (uitgave SCP).

³ Cliëntenraad is in oprichting en heeft derhalve nog geen leden.

Tabel 2.3 Aantal cliënten ('gebruikers' ondersteuning gemeente: uitkering, minimabeleid en re-integratie) in de cliëntenraad (n=43)

Aantal cliënten in de cliëntenraad	Frequentie	Cliënten uit doelgroep Participatiewet	Cliënten uit doelgroep Sociaal domein
Geen cliënten	8	8	8
0		4	17
1	2	4	7
2	4	6	1
3	6	6	2
4	2	1	1
5	7	5	2
6	1	2	
7	2	2	1
8	2	1	1
9	3	2	
10	1	1	2
11	2	1	
12	1		
13	1		
19	1		1
28	1		
Totaal	43	35	35
Gemiddelde	5,1	3,9	2,4

De cliëntenraden is ook gevraagd hoeveel leden lid zijn namens organisaties van cliënten / patiënten. Bij ruim de helft van de cliëntenraden was geen enkel lid vertegenwoordiger van een patiënten- of cliëntenorganisatie. Bij een kwart waren dit 1, 2 of 3 leden (niet in tabel).

2.2 Samenwerking

De Participatiewet is voor een deel van de gemeenten aanleiding geweest om hun samenwerking in de regio te versterken. Aan cliëntenraden is gevraagd hoe de cliëntenraad regionaal is georganiseerd. In de meeste gemeenten is dit niet regionaal georganiseerd. Bij een kwart is er een cliëntenraad op het niveau van de subregio, het niveau van de samenwerkende gemeenten. Een andere variant die genoemd wordt is een organisatie als provinciale cliëntenraad.

Tabel 2.4 Hoe is regionaal de cliëntenraad georganiseerd? (n=43)

Organisatie Cliëntenraad regionaal	Percentage
Op niveau van samenwerkende gemeenten (subregio)	25,6
Op niveau van de arbeidsmarktregio	7
Cliëntenparticipatie op (sub)regionaal niveau is in voorbereiding	4,7
Cliëntenparticipatie is niet regionaal georganiseerd	44,3
Anders, namelijk...	18,6

Bij ongeveer een derde van de cliëntenraden was de Participatiewet aanleiding voor een inhoudelijke koerswijziging. Daarbij werd het werkterrein van de cliëntenraad uitgebreid met bijvoorbeeld de onderwerpen SW, WMO of jeugd.

Tabel 2.5 Is invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015 aanleiding geweest om de organisatie van de cliëntenraad of de cliëntenparticipatie aan te passen? (n=43)

Meerdere antwoorden mogelijk

Organisatie Cliëntenraad	Percentage
Ja, in onze gemeente is een raad gevormd voor werk en inkomen, inclusief de WSW	11,6
Ja, in onze gemeente is een cliëntenraad voor het sociaal domein ingericht (in- of exclusief Jeugd)	20,9
Ja, wij hebben de samenstelling gewijzigd met het oog op de nieuwe doelgroep (voorheen behorende tot Wajong)	9,3
Ja, wij hebben een nieuwe manier gekozen om signalen van cliënten te ontvangen, zonder (cliënten)raad	7
Nee, er zijn geen aanpassingen geweest	46,5
Anders, namelijk ...	23,3

Bijna een kwart van de cliëntenraden geeft aan dat de gemeente heeft gekozen voor een andere organisatievorm van de cliëntenraad ("anders, namelijk.."). Daarbij wordt genoemd dat het om een brede overkoepelende participatieraad gaat of een raad voor het Sociaal Domein. Ook geeft een enkele gemeente aan dat de raad nog in oprichting is of dat veranderingen zijn opgetreden door een gemeentelijke herindeling.

Ongeveer een derde van de cliëntenraden werkt niet samen met een andere cliëntenraad. Ongeveer de helft doet dat wel binnen de eigen gemeente. Daartegenover werkt ruim een derde samen met raden voor Werk & Inkomen in andere gemeenten (tabel 2.6).

Tabel 2.6 Werkt uw cliëntenraad samen met andere cliëntenraden of -organisaties? (n=43)

Meerdere antwoorden mogelijk

Samenwerking cliëntenraad	Percentage
Ja, binnen onze gemeente werken we samen met andere gemeentelijke cliëntenraad (bijvoorbeeld sociaal domein, WMO)	51,2
Ja, we werken samen met cliëntenraden van zorginstellingen of cliëntorganisaties	2,3
Ja, we werken samen met andere cliëntenraden Werk en Inkomen (regio)gemeenten	34,9
Nee	34,9

De cliëntenraden die samenwerken ervaren de meerwaarde van deze samenwerking op verschillende vlakken, zowel op het vlak van inhoudelijke kennis, als kennis over contact met cliënten en de gemeente (tabel 2.7).

Tabel 2.7 Meerwaarde van samenwerking met andere cliëntenraden? (n=27)

Meerdere antwoorden mogelijk

Ervaren meerwaarde samenwerking	Percentage
Kennis delen: inhoudelijk, wetstechnisch, jurisprudentie	77,8
Informatie uitwisselen over hoe je cliënten bereikt en signalen het beste kan opvangen	66,7
Informatie delen over hoe de overleggen met de gemeente het beste voorbereid en ingericht kunnen worden	59,3
Anders, namelijk...	11,1

3 Overleg cliëntenraad met gemeente

3.1 Frequentie en agendavorming overleg

De cliëntenraad kan invloed uitoefenen via het overleg met de gemeente. De cliëntenraden is gevraagd hoe vaak zij per jaar overleg hebben met de gemeente en daarmee waren alle vormen van overleg bedoeld. De meeste cliëntenraden hebben twee keer per jaar overleg met de gemeente, maar het komt ook voor dat een cliëntenraad geen overleg heeft of zelfs tientallen keren per jaar overlegt. De cliëntenraden die aangeven twee keer per jaar te overleggen, doelen waarschijnlijk op het standaard overleg met de wethouder dat in de meeste gemeenten twee keer per jaar is vastgelegd. De raden die veel overleggen noemen, hebben het ook over de kleinere incidentele overleggen.

Tabel 3.1 Frequentie overleg met de gemeente per jaar (hiermee bedoelen we alle overleggen bestuurlijk, directie en ambtenaren op basis van een agenda) (n=39)

	Aantal
0	3
1	2
2	6
3	4
4	5
5	2
6 - 10	9
11 - 20	5
Meer dan 20 overleggen	3
Totaal	39

Bij ruim de helft van de cliëntenraden is er overleg op vaste momenten en is daar geen specifieke aanleiding voor nodig (tabel 3.2). Ongeveer een kwart van de cliëntenraden geeft in de open toelichting bij het antwoord 'anders, namelijk..' aan dat de aanleiding voor overleg verschillend kan zijn: het kan gaan om een vast moment, maar ook naar aanleiding van bepaalde beleidstukken of op verzoek van de cliëntenraad of de gemeente.

Tabel 3.2 Aanleiding voor overleg tussen de cliëntenraad en de gemeente (n=38)

Aanleiding overleg cliëntenraad en gemeente	Percentage
Geen aanleiding, overleg is op vaste momenten	52,6
Verzoek van de cliëntenraad	18,4
Verzoek van de gemeente	2,6
Anders, namelijk...	26,3

Cliëntenraden hebben invloed op de agenda van het overleg. Bijna 90% kan zelf onderwerpen voor het overleg aandragen.

Ruim drie kwart van de cliëntenraden vindt dat ze de nodige informatie krijgen, maar een kleine 20% denkt hier anders over (tabel 3.3). Zij noemen bijvoorbeeld dat ze de informatie niet altijd tijdig krijgen of dat het overleg het karakter van een brainstorm heeft.

Tabel 3.3 Krijgt de nodige informatie voor een goede deelname aan het overleg? (n=38)

Ontvangst nodige informatie voor overleg	Percentage
Ja	78,9
Nee	2,6
Anders, namelijk...	18,4

Ruim drie kwart van de cliëntenraden adviseert zowel over uitvoering als over het beleid van de gemeente.

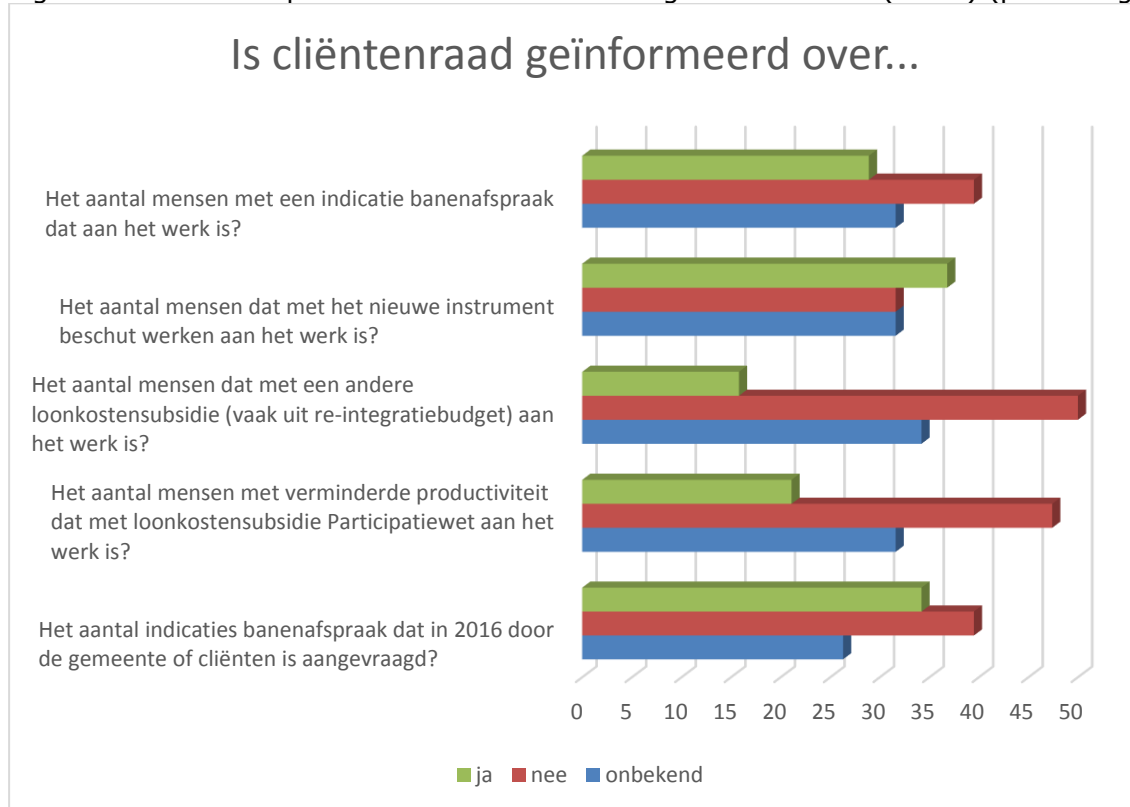
Tabel 3.4 Onderwerpen waar de cliëntenraad over adviseert (n=38)

Onderwerpen advies cliëntenraad	Percentage
Beleid van de gemeente	18,4
Uitvoering	5,3
Beide	76,3

3.2 Onderwerpen Participatiewet besproken

Van een aantal specifieke kengetallen die betrekking hebben op de uitvoering van de Participatiewet en de banenafspraken is gevraagd of de cliëntenraad hier door de gemeente over geïnformeerd is. Figuur 3.1 laat zien dat 35 tot 50% van de cliëntenraden niet geïnformeerd is over een aantal kernresultaten van de eigen gemeenten wat betreft de Participatiewet. Ongeveer een derde is geïnformeerd over het aantal mensen dat met een indicatie banenafpraak aan het werk is, het aantal mensen dat beschermt werkt en het aantal indicaties banenafpraak dat bij de gemeente is aangevraagd. Een kwart tot een derde van de cliëntenraden weet niet of zij over deze onderwerpen geïnformeerd zijn.

Figuur 3.1 Onderwerpen waar cliëntenraad over geïnformeerd is (n=38) (percentages)

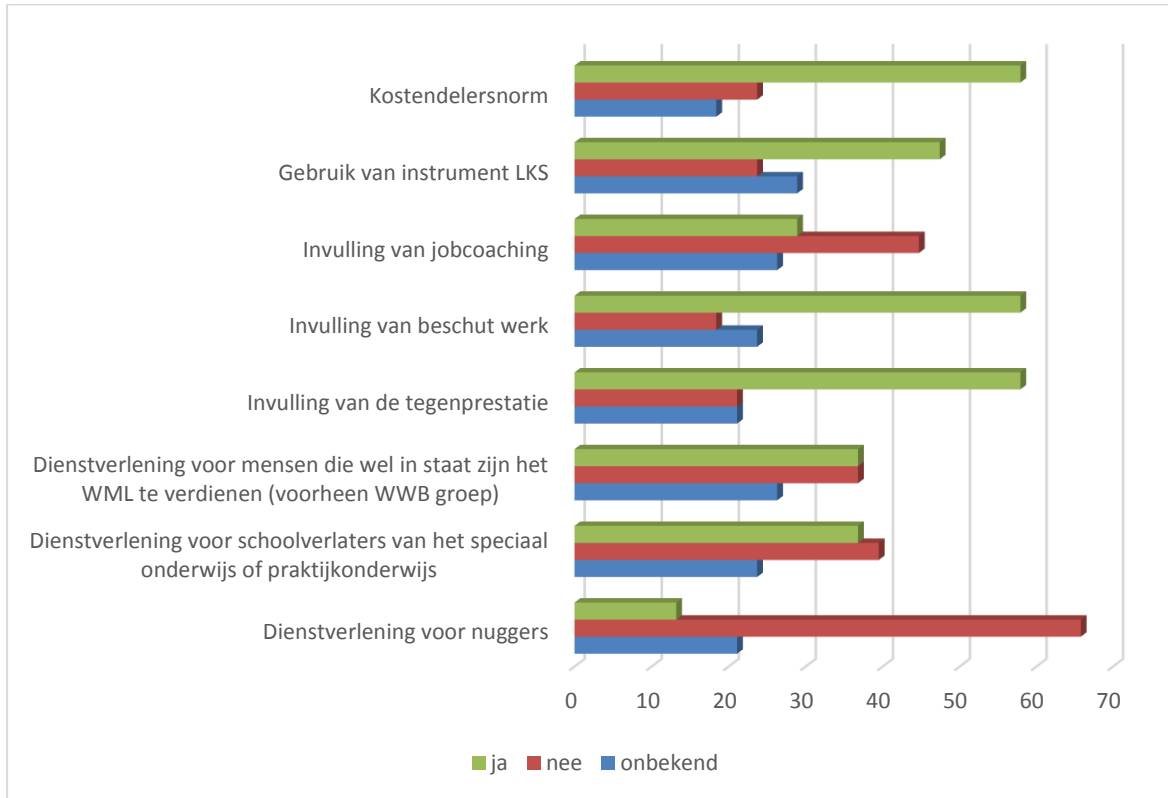

In het overleg tussen gemeente en cliëntenraad worden verschillende onderdelen van de uitvoering van de Participatiewet besproken. Figuur 3.2 laat zien dat de kostendelersnorm, de invulling van beschermt werk en de invulling van de tegenprestatie bij bijna 60% van de cliëntenraden in het overleg met de gemeente besproken zijn. De invulling van de dienstverlening voor verschillende doelgroepen en in het bijzonder voor nuggers is minder

vaak onderwerp van overleg. Bij ongeveer alle onderwerpen is het voor ongeveer 20% van de cliëntenraden niet bekend of dit onderwerp besproken is.

Figuur 3.2 Onderwerpen besproken na de invoering van de Participatiewet in het overleg tussen de gemeente en de cliëntenraad? (n=38) (percentage)

Per onderwerp dat besproken was hebben de cliëntenraden aangegeven of hun inbreng op dat onderwerp invloed heeft gehad op het beleid van de gemeente. Tabel 3.5 geeft de resultaten hiervan. Vanwege de kleine aantallen gemeenten per onderwerp, geven we hier de absolute aantallen weer. Bij de onderwerpen in groen geeft meer dan de helft aan dat ze enige of duidelijke invloed hebben gehad. Dit is het geval bij de invulling van de tegenprestatie en bij de dienstverlening aan de schoolverlaters vso / PrO. Ook bij de meeste andere onderwerpen ervaart ongeveer de helft van de cliëntenraden enige invloed, de raden waar dit nog niet bekend is niet meegerekend. Het gaat hierbij om een inschatting van de cliëntenraden zelf waarbij het moeilijk is om de invloed te benoemen.

Tabel 3.5 Heeft uw inbreng op dit onderwerp invloed gehad op het beleid of de uitvoering van de gemeente? *Groen = meer dan de helft van de cliëntenraden zegt dat ze enige of duidelijke invloed hebben gehad.*

		N
Dienstverlening voor nuggers	Ja, duidelijke invloed	1
	Ja, enige invloed	1
	Nee, geen invloed	2
	Is nog niet bekend	1
Dienstverlening voor schoolverlaters van het speciaal onderwijs of praktijkonderwijs	Ja, duidelijke invloed	0
	Ja, enige invloed	8
	Nee, geen invloed	3
	Is nog niet bekend	3
Dienstverlening voor mensen die wel in staat zijn het WML te verdienen (voorheen WWB groep)	Ja, duidelijke invloed	0
	Ja, enige invloed	5
	Nee, geen invloed	6
	Is nog niet bekend	3
Invulling van de tegenprestatie	Ja, duidelijke invloed	1
	Ja, enige invloed	14
	Nee, geen invloed	4
	Is nog niet bekend	3
Invulling van beschut werk	Ja, duidelijke invloed	2
	Ja, enige invloed	7
	Nee, geen invloed	9
	Is nog niet bekend	4
Invulling van jobcoaching	Ja, duidelijke invloed	0
	Ja, enige invloed	4
	Nee, geen invloed	4
	Is nog niet bekend	3
Gebruik van instrument LKS	Ja, duidelijke invloed	0
	Ja, enige invloed	6
	Nee, geen invloed	6
	Is nog niet bekend	6
Kostendelersnorm	Ja, duidelijke invloed	0
	Ja, enige invloed	9
	Nee, geen invloed	9
	Is nog niet bekend	4

Groen = meer dan de helft van de cliëntenraden heeft (enige) invloed gehad op beleid op dit onderwerp.

3.3 Invloed en expertise cliëntenraad

Ruim 40% van de cliëntenraden is tevreden met de manier waarop de gemeente hun inbreng gebruikt (tabel 3.6). Een even groot percentage is daar neutraal over, zij zijn niet tevreden en niet ontevreden. Een kleine groep van 16% van de cliëntenraden is (heel) ontevreden over wat de gemeente met hun inbreng doet.

Tabel 3.6 Tevredenheid met manier waarop de gemeente inbreng gebruikt? (n=38)

Tevredenheid gebruik inbreng	Percentage
Heel ontevreden	5,3
Ontevreden	10,5
Niet tevreden, niet ontevreden	42,1
Tevreden	42,1
Heel tevreden	0

Niet alle cliëntenraden zijn tevreden over hoe goed zij zelf zijn toegerust om een goede gesprekspartner van de gemeente te zijn. Ruim 40% vindt zichzelf onvoldoende of beperkt toegerust (tabel 3.7).

Tabel 3.7 In hoeverre vindt u uw cliëntenraad toegerust om een goede gesprekspartner van de gemeente te zijn? (n=38)

Mate van toerusting als goede gesprekspartner gemeente	Percentage
Voldoende toegerust	57,9
Beperkt toegerust	28,9
Onvoldoende toegerust	13,2

Er is een duidelijke samenhang tussen de mate waarin cliëntenraden tevreden zijn over hoe de gemeente met hun inbreng omgaat en de mate waarin zij zichzelf toegerust vinden als gesprekspartner. Cliëntenraden die zichzelf voldoende toegerust vinden zijn vaker tevreden over de wijze waarop de gemeente met hun inbreng omgaat.

De inbreng van de achterban is van belang voor cliëntenraden maar is niet altijd gemakkelijk te organiseren. Bijna 40% van de cliëntenraden vindt dat ze onvoldoende inbreng van de achterban ontvangen en nog eens bijna 30% vindt dat soms voldoende en soms onvoldoende (tabel 3.8). Er is geen samenhang met de mate waarin de cliëntenraad zichzelf voldoende toegerust vindt als gesprekspartner van de gemeente.

Tabel 3.8 Mate van inbreng van achterban voor advies aan en overleg met de gemeente? (n=38)

Voldoende inbreng achterban	Percentage
Wij ontvangen voldoende inbreng van de achterban	15,8
Wij ontvangen soms voldoende, soms onvoldoend inbreng	28,9
Wij ontvangen onvoldoende inbreng van de achterban	39,5
Wij zoeken onze achterban op	7,9
door onze samenstelling is inbreng achterban voldoende	7,9

4 Visie op uitvoering Participatiewet door gemeente

4.1 Toepassing eisen en maatregelen

Op 1 januari 2015 trad de Participatiewet in werking. Aan de cliëntenraden is gevraagd in hoeverre zij vinden dat de gemeente halverwege 2017 beschikt over de juiste expertise om de dienstverlening in het kader van de Participatiewet uit te voeren (tabel 4.1). De cliëntenraden die vinden dat de gemeente (net) onvoldoende expertise heeft missen maatwerk en cliëntbetrokkenheid, innovatiekracht, en ervaring op het brede sociaal domein.

Tabel 4.1 In welke mate vindt u dat uw gemeente nu beschikt over de juiste expertise om de dienstverlening in het kader van de Participatiewet uit te voeren? (n=42)

Expertise uitvoering Participatiewet	Percentage
In ruim voldoende mate	31
In net voldoende mate	33,3
In net onvoldoende mate	23,8
In ruim onvoldoende mate	11,9

Dezelfde vraag is aan de gemeenten gesteld. Van 25 gemeenten is zowel het antwoord van de gemeente als dat van de cliëntenraad bekend. De gemeenten oordelen zelf in 19 van de 25 gevallen positiever over hun eigen expertise dan de cliëntenraden dat doen.

De Participatiewet heeft de mogelijkheden voor gemeenten om maatregelen op te leggen aangescherpt en uitgebreid. Tabel 4.2 geeft aan welke maatregelen in de gemeenten worden opgelegd in de visie van de cliëntenraden.

Tabel 4.2 Welke maatregelen leggen de klantmanagers van uw gemeente op aan mensen die zich niet aan de verplichtingen houden? (n=41) *Meerdere antwoorden mogelijk*

Op te leggen maatregelen door klantmanagers	Percentage
Men wordt gekort op de uitkering als men de (arbeids)verplichtingen niet nakomt	51,2
Cliënt krijgt eerst een waarschuwing voordat maatregel wordt getroffen	73,2
Men wordt gekort op de uitkering als men weigert een tegenprestatie te leveren	29,3
Bij ernstige misdrijvingen (richting personen of gebouwen) wordt de uitkering verlaagd of gestopt	53,7
Anders, namelijk...	14,6

Ruim de helft van de cliëntenraden weet niet of, sinds de invoering van de Participatiewet, hun gemeente vaker of minder vaak maatregelen toepast bij mensen die zich niet houden aan de verplichtingen. Een kwart denkt dat dit even vaak gebeurt als dat voor de invoering van de Participatiewet het geval was (niet in tabel).

Ruim een derde van de cliëntenraden beoordeelt de eigen gemeente als streng in de toepassing van verplichtingen en maatregelen en 20% vindt de eigen gemeente juist mild (tabel 4.3).

Tabel 4.3 Hoe beoordeelt u uw gemeente in de toepassing van verplichtingen en maatregelen? (n=40)

Beoordeling toepassen verplichtingen en maatregelen	Percentage
Streng	35
Gemiddeld	37,5
Mild	20
Weet niet	7,5

De gemeenten beoordelen zichzelf als minder streng dan de cliëntenraden dat doen. Zo beoordeelde geen van de gemeenten die door de cliëntenraad als streng werd beoordeeld zichzelf ook als streng. De meeste gemeenten vinden zichzelf gemiddeld wat de toepassing van verplichtingen en maatregelen betreft.

De meeste cliëntenraden ontvangen wel signalen naar aanleiding van de aangescherpte eisen en maatregelen (tabel 4.4). Ruim de helft hoort over toegenomen onduidelijkheid, angst en onzekerheid bij cliënten over de regels. Dit komt vaker voor in gemeenten die door de cliëntenraden als streng worden beoordeeld. Bij ruim een derde van de cliëntenraden komen signalen binnen over toegenomen schulden en sociale problematiek. Daarbij is geen samenhang met de beoordeling van de gemeente als streng, gemiddeld of mild door de cliëntenraad.

Tabel 4.4 Signalen die de cliëntenraad ontvangt over de ervaringen met de aangescherpte verplichtingen en maatregelen? (n=40) *Meerdere antwoorden mogelijk*

Signalen ervaringen verplichtingen en maatregelen	Percentage
meer bereidheid tot inspannen voor werk van de uitkeringsgerechtigden	25
minder bereidheid tot inspannen voor werk van de uitkeringsgerechtigden	7,5
toegenomen schulden / sociale problematiek	37,5
toegenomen onduidelijkheid bij cliënten over de regels	50
toegenomen angst, onzekerheid bij cliënten over de regels	52,5
meer zaken van bezwaar en beroep (gegrond en ongegrond)	7,5
geen verschil met voorheen	10
geen signalen	7,5
anders, namelijk.....	10

4.2 Onafhankelijke cliëntondersteuning

Het recht op onafhankelijke cliëntondersteuning voor mensen met een beperking is vastgelegd in de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en valt daarmee onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. De vorm van deze ondersteuning kan door de cliënt ingevuld worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om ondersteuning door een organisatie zoals MEE. De cliëntenraden is gevraagd of deze ondersteuning in de gemeente beschikbaar is. Tabel 4.5 laat zien dat 30% van de cliëntenraden dit niet weet. Bijna de helft geeft aan dat dit wel beschikbaar is.

Tabel 4.5 Is er in uw gemeente voor cliënten van de Participatiewet ook onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar (artikel 2.2.4 in de WMO)? (n=40)

Onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar	Percentage
Ja	47,5
Nee	22,5
Onbekend	30

In het onderzoek onder de gemeenten komt naar voren dat bijna 60% van de gemeenten onafhankelijke cliëntondersteuning aanbiedt. Ook hier weet een deel, namelijk een kwart, niet of deze vorm van cliëntondersteuning wordt aangeboden.

Op de vervolgvraag of cliënten die onder de Participatiewet vallen in de gemeente gewezen worden op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning, geeft 40% van de cliëntenraden aan dat dit het geval is. Ruim een derde van de cliëntenraden weet dit niet.

Tabel 4.6 Worden cliënten gewezen op de cliëntondersteuning (n=40)

Cliënten gewezen op beschikbare ondersteuning	Percentage
Ja	40
Nee	25
Onbekend	35

4.3 Ervaring samenwerking door gemeente

In het onderzoek onder de gemeenten kwam naar voren dat ongeveer de helft van de gemeenten de uitvoering van de Participatiewet in samenwerking deed. Van de cliëntenraden geeft bijna 80% aan dat de Participatiewet in hun gemeente in een vorm van samenwerking wordt uitgevoerd (tabel 4.7).

Tabel 4.7 Werkt uw gemeente samen bij de uitvoering van de Participatiewet? (n=40)

Samenwerken gemeente uitvoering Participatiewet	Percentage
Nee, de Participatiewet wordt geheel door onze eigen gemeente uitgevoerd	22,5
Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt door de gemeente uitgevoerd met UWV als adviseur	5
Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt door een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van meerdere gemeenten in de (sub)regio uitgevoerd	27,5
Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt uitgevoerd bij een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van één of meerdere gemeenten waar ook een (voormalig) SW-bedrijf bij betrokken is	40
Anders, namelijk...	5

In de gemeenten waar (een deel van) de Participatiewet gezamenlijk wordt uitgevoerd herkennen de cliëntenraden de mogelijke voordelen in mindere mate dan de gemeenten. Zo zien we dat meer dan 70% van de samenwerkende gemeenten meer expertise, meer duidelijkheid voor werkgevers en een betere matching als voordeel van de samenwerking noemt. In tabel 4.8 komt naar voren dat een veel kleiner deel van de cliëntenraden deze voordelen ook ervaart. Daarbij moet worden aangetekend dat dit niet hoeft te betekenen dat deze voordelen er niet zijn. De cliëntenraden zijn tenslotte niet betrokken in de dagelijkse uitvoeringspraktijk.

Tabel 4.8 Hoe ervaren cliënten de gezamenlijke uitvoering van de Participatiewet (met meer gemeenten)? (n=31) *Meerdere antwoorden mogelijk*

Ervaring samenwerken uitvoering Participatiewet	Percentage
Meer expertise beschikbaar door samenwerking	12,9
Duidelijkheid voor burgers, iedereen in de regio krijgt dezelfde dienstverlening	25,8
Duidelijkheid voor werkgevers, in de regio is dezelfde dienstverlening beschikbaar	25,8
Betere matching naar werk mogelijk door betere afstemming van regionale vraag en aanbod	16,1
Beleidsmatige verschillen tussen de gemeenten nemen af	35,5
Beleidsmatige verschillen tussen de gemeenten blijven bestaan	25,8
Cliënten merken daar niets van	22,6
Anders, namelijk...	16,1

In een deel van de gemeenten wordt de uitvoering op de terreinen Jeugd, WMO en participatie (deels) op elkaar afgestemd (tabel 4.9).

Tabel 4.9 Wordt binnen uw gemeente *de uitvoering* op de terreinen van de drie decentralisaties sinds 2015 (meer) op elkaar afgestemd? (n=39)

Afstemming uitvoering drie decentralisaties	Percentage
Ja, er is samenhang in de uitvoering op alle drie de terreinen	17,9
Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen jeugdzorg en Participatiewet	5,1
Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen Participatiewet en WMO	5,1
Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen jeugdzorg en WMO	5,1
De schuldhulpverlening, bijzondere bijstand en armoedebeleid zijn onderdeel van 3d-dienstverlening, de dienstverlening voor uitkering en werk niet	5,1
Samenhang in de uitvoering is in ontwikkeling	20,5
Meer samenhang in de uitvoering is wel wens, moet nog ontwikkeld worden	17,9
Anders, namelijk...	2,6
Nee	5,1
Onbekend	15,4

Alleen aan de cliëntenraden in de gemeenten waar een vorm van afstemming is kon doorgevraagd worden naar het effect van deze afstemming. Ruim 40% (van deze kleine groep cliëntenraden) ziet dat burgers met complexe problemen sneller worden geholpen en dat er minder discussie is over de inzet van instrumenten (en bijbehorende middelen) uit de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Een kleinere groep (rond de 13%) krijgt ook signalen waaruit minder positieve ervaringen blijken: cliënten krijgen te maken met tegenstrijdige eisen en worden van het kastje naar de muur gestuurd. Verder ziet 20% dat er minder druk op de uitstroom naar werk ligt en dat cliënten met meer begrip benaderd worden.

4.4 Inzet instrumenten door gemeente

Gemeenten hebben met de invoering van de Participatiewet de beschikking gekregen over enkele nieuwe instrumenten en hebben daarnaast de mogelijkheid om reeds bestaande instrumenten in te zetten. Wat betreft ondersteuningstrajecten bij het vinden van werk, participatieplaatsen en sollicitatietraining is ruim 70% van de cliëntenraden op de hoogte van het beleid van hun gemeente. Dat percentage ligt rond de 60% voor scholing, stages, tijdelijke loonkostensubsidie en werken met behoud van uitkering (tabel 4.10).

Tabel 4.10 Beleid van de gemeente bekend voor de inzet van onderstaande instrumenten sinds de invoering van de Participatiewet (n=39)

Beleid inzet instrumenten	% beleid bekend
Ondersteuningstraject bij het vinden van werk (voortrajecten, directe bemiddeling/matching)	79,5
Sollicitatietraining	74,4
Scholing	66,7
Stages	56,4
Participatieplaatsen	71,8
Tijdelijke loonkostensubsidie (niet specifiek voor banenafpraak)	59
Sociale activering	66,7
Werken met behoud van uitkering	59

Nuggers

De nuggers hebben ook recht op dienstverlening van de gemeente maar zijn door het feit dat ze geen uitkering hebben vaak minder in beeld bij gemeenten. Ruim een derde van de cliëntenraden weet niet welke inspanningen de gemeente doet om in contact te komen met nuggers. Tabel 4.11 laat verder zien dat bijna 40% ziet dat de gemeente afwacht of nuggers zich melden. 18% van de cliëntenraden oordeelt positief over de inspanningen van de gemeente. Een groter percentage gemeenten zelf melden dat zij afwachten of nuggers zich melden.

Tabel 4.11 Beoordeling van inspanningen van de gemeente om in contact te komen met niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers)? (n=39)

Inspanningen gemeente contact komen met nuggers	Percentage
Positief, gemeente zoekt doelgroep actief op via publieke media (inclusief website van de gemeente) en/of sociale wijkteams	17,9
Negatief, de gemeente wacht of deze groep zich zelf meldt bij de gemeente	38,5
Het is de cliëntenraad niet bekend wat het beleid van de gemeente is om in contact te komen met nuggers	35,9
Anders, namelijk...	7,7

De dienstverlening voor de groep nuggers is bij iets meer dan de helft van de cliëntenraden niet bekend. Ongeveer een kwart denkt dat nuggers dezelfde dienstverlening ontvangene als cliënten met een uitkering en 21% denkt dat deze groep geen dienstverlening ontvangt (tabel 4.12).

Tabel 4.12 Welke dienstverlening biedt gemeente voor nuggers? (n=39)

Dienstverlening voor nuggers	Percentage
Geen dienstverlening	20,5
Zelfde dienstverlening als voor cliënten met een gemeentelijke uitkering	23,1
Dienstverlening afhankelijk van of de cliënt meebetaalt	2,6
Anders, namelijk...	0
Onbekend	53,8

Loonkostensubsidie

Loonkostensubsidie (LKS) is een van de belangrijkste nieuwe instrumenten in de Participatiewet. In ruim 30% van de gemeenten heeft de gemeente het beleid over de inzet van LKS overlegd met de cliëntenraad. In een kwart van de gemeenten is dit niet bekend en bij ruim 40% is dit niet overlegd (tabel 4.13).

Tabel 4.13 Heeft de gemeente de beleidskeuzes over de inzet van Loonkostensubsidie (LKS) met de cliëntenraad overlegd (n=38)

Inzet LKS met cliëntenraad overlegd	Percentage
Ja	31,6
Nee	42,1
Onbekend	26,3

De meeste cliëntenraden krijgen geen signalen over de inzet van LKS zoals tabel 4.14 laat zien. Ongeveer 13% van de cliëntenraden hoort dat LKS sowieso heel beperkt wordt ingezet. Andere signalen worden door enkele cliëntenraden opgevangen.

Tabel 4.14 Signalen die cliëntenraad bereiken over inzet van Loonkostensubsidie? (n=38)

Signalen inzet LKS	Percentage
Voor mensen met een lage loonwaarde wordt LKS niet ingezet	5,3
LKS wordt, ongeacht de loonwaarde, in deze gemeente heel beperkt ingezet	13,2
LKS wordt voor een brede doelgroep met uiteenlopende loonwaarde ingezet door de gemeente	7,9
Geen signalen	65,8
Anders, namelijk...	7,9

Bijna 80% van de cliëntenraden vindt het te vroeg om iets te zeggen over de duurzaamheid van banen met LKS. Ook gemeenten zelf geven voor een groot deel aan dat ze dit nog niet kunnen zeggen of dat ze niet verwachten dat deze banen duurzaam zijn. Tabel 4.15 laat zien dat alleen 8% van de cliëntenraden verwacht dat de tijdelijke contracten van de meesten omgezet worden naar een vast contract.

Tabel 4.15 Ervaringen met de duurzaamheid van de banen van de mensen die met LKS aan het werk zijn (al dan niet met indicatie banenafspraken)? (n=38)

Duurzaamheid banen met LKS	Percentage
De meesten hebben al een vast contract	0
De meesten hebben een tijdelijk contract waarvan verwacht wordt dat dit omgezet wordt naar een vast contract	7,9
De meesten hebben een tijdelijk contract zonder dat de gemeente verwacht dat dit omgezet wordt naar een vast contract	13,2
Het is nog te vroeg om hier een verwachting over uit te spreken	78,9

Beschut werk

Het andere nieuwe instrument in de Participatiewet is beschut werk. Veel gemeenten zijn pas rond 2017 begonnen met de invulling van beschut werk. De cliëntenraden zien in een kwart van de gevallen dat er echt gekeken wordt welke plek en begeleiding iemand nodig heeft. Ongeveer een achtste ziet nog weinig verschil met de bestaande sociale werkvoorziening. Ook zegt ruim 20% dat er nog geen ervaringen met dit instrument zijn.

Tabel 4.16 Wordt maatwerk geleverd bij invulling van nieuw beschut werk? (n=38)

Maatwerk invulling nieuwe beschut werk plaatsen	Percentage
Ja, er wordt echt gekeken welke plek en welke begeleiding iemand nodig heeft	26,3
Redelijk, het wordt vooral ingevuld als groepsdetachering bij reguliere bedrijven	5,3
Redelijk, het wordt vooral ingevuld bij organisaties voor arbeidsmatige dagbesteding	10,5
Er is weinig verschil met sociale werkvoorziening zoals die al bestond	15,8
Er zijn nog geen ervaringen	21,1
Anders, namelijk...	21,1

Jobcoach

Voor cliënten met arbeidsbeperkingen is de inzet van een jobcoach een belangrijke ondersteuning bij het aan het werk gaan en het behouden van het werk. Voor de cliënt kan het belangrijk zijn om invloed te hebben op de keuze van de jobcoach. Ruim 40% van de cliëntenraad weet niet of de cliënt zelf een jobcoach kan kiezen. Bijna 40% van de cliëntenraden geeft aan dat cliënten in hun gemeente die vrijheid niet hebben (tabel 4.17).

Tabel 4.17 Hebben cliënten de mogelijkheid om zelf een jobcoach te kiezen? (n=38)

Mogelijkheid zelf jobcoach kiezen	Percentage
Ja, volledige vrijheid	5,3
Ja, keuze uit jobcoaches van vooraf gekozen organisatie(s)	13,2
Nee	39,5
Niet bekend	42,1

Voor zover cliëntenraden er zicht op hebben, ziet een kwart dat het een goed instrument is voor werknemers die het nodig hebben. Enkele negatieve ervaringen met de inzet van jobcoaches worden door 10 tot 20% van de cliëntenraden genoemd: te weinig begeleiding van de jobcoach, te weinig keuze uit de jobcoaches en niet altijd voldoende kwaliteit van de jobcoaches.

Tabel 4.18 Ervaringen van cliënten met de inzet van het instrument Jobcoach? (n=38)

Meerdere antwoorden mogelijk

Ervaringen cliënten inzet Jobcoach	Percentage
Werknemers zijn positief hierover	7,9
Werknemers vinden dat ze te weinig begeleiding van de Jobcoach krijgen	13,2
Werknemers vinden dat ze te weinig keuze uit jobcoaches hebben	10,5
De kwaliteit van de jobcoaches is niet altijd voldoende	21,1
De kwaliteit van de jobcoaches is goed	5,3
Dit is een goed instrument voor de werknemers die het nodig hebben	23,7
In onze gemeente is (nog) weinig ervaring, het wordt niet zo vaak ingezet	26,3
Anders, namelijk...	21,1

5 Algemene ervaringen en verwachtingen Participatiewet

5.1 Effect van Participatiewet

De cliëntenraden is ook gevraagd hoe zij het effect van de Participatiewet op verschillende doelgroepen inschatten. Op basis van de signalen en ervaringen die de cliëntenraad ontvangt is gevraagd een inschatting te geven van het effect van de Participatiewet op de werkkansen voor de doelgroep met een arbeidsbeperking die niet het WML kan verdienen en voor de voormalige WWB-doelgroep die het WML of meer kan verdienen.

Tabel 5.1 laat zien dat ruim meer dan de helft van de cliëntenraden geen effect ziet van de Participatiewet op de werkkansen van beide doelgroepen. Ook zien we dat het effect voor beide doelgroepen niet sterk verschillend wordt ingeschat. De gemeenten zelf schatten het effect voor de groep met arbeidsbeperking die niet het WML kon verdienen duidelijk positiever in. De cliëntenraden hebben daar een ander beeld van.

Tabel 5.1 Effect op werkkansen van doelgroep die wel en die niet WML kan verdienen (n=38) (percentage)

Effect Participatiewet en banenafpraak	Groep die wel WML kan verdienen	Groep met beperking die niet WML kan verdienen
Positief, want...	10,5	13,2
Geen effect	71,1	63,2
Negatief, want...	18,4	23,7

De enkele cliëntenraden die een positief effect zien voor de mensen met een beperking geven als reden dat er concreet mensen aan het werk zijn gegaan. Degenen die hier juist geen effect zien zeggen dat het aantal uitkeringsgerechtigden oploopt, maar noemen ook het feit dat het waarschijnlijk niet om duurzame banen gaat. In een meer algemene toelichting op de kansen voor de groep met een arbeidsbeperking wordt verwezen naar het gebrek aan banen voor de groep aan de echte onderkant van de arbeidsmarkt en naar een organisatie die net begonnen is zodat het nog te vroeg is om de effecten te zien.

Voor de groep die wel in staat is het WML te verdienen zeggen de cliëntenraden die het effect voor deze groep positief inschatten dat er meer aandacht is en dat mensen naar werk begeleid worden. De cliëntenraden die het effect op de werkkansen van deze groep negatief inschatten noemen hier twee redenen voor. Ten eerste zien zij dat er weinig banen beschikbaar zijn voor de doelgroep en ten tweede ervaren zij een risico dat de doelgroep Participatiewet andere uitkeringsgerechtigden verdringt waardoor er per saldo geen effect is.

5.2 Knelpunten en kansen

Zowel aan de gemeenten als aan de cliëntenraden is gevraagd welke knelpunten en risico's van de Participatiewet zij herkennen. Er blijkt geen samenhang te zijn tussen de knelpunten die de gemeente signaleren en die de cliëntenraden noemen. In dezelfde gemeente noemen cliëntenraad en gemeente dus verschillende knelpunten. Het zelfde geldt voor de kansen die cliëntenraden en gemeenten zien, ook daar is er blijkbaar geen gemeenschappelijke ervaring van gemeente en cliëntenraad.

De cliëntenraden signaleren duidelijk drie knelpunten: hoe moeilijk het is voor mensen om uit een situatie van armoede te komen, de druk die cliënten ervaren door de nadruk op

verplichtingen en het achterblijvende aanbod van banen voor de doelgroep. De cliëntenraden die nog een ander antwoord geven noemen onder meer dat de wet uitgaat van te hoge verwachtingen van de cliënt en dat er onzekerheid is over de duur van de contracten. Ook geeft een cliëntenraad aan dat ze niet weten wat ze moeten antwoorden en dat deze raad wordt opgeheven.

Tabel 5.2 Knelpunten en risico's die door cliëntenraad gesignaleerd worden (n=38)
Meerdere antwoorden mogelijk

Knelpunten of risico's Participatiewet	Percentage
Er is onvoldoende budget voor de ondersteuning van de nieuwe doelgroep Participatiewet	28,9
Er ligt teveel nadruk op de verplichtingen waardoor cliënten veel druk ervaren	52,6
De verplichting beschut werk (oud en nieuw) neemt een te groot deel van budget in beslag waardoor andere dienstverlening blijft liggen	10,5
De hoge instroom van statushouders leidt tot concurrentie met de bestaande en nieuwe doelgroep Participatiewet	18,4
Aanbod van banen voor de doelgroep bij werkgevers blijft achter	65,8
Het is moeilijk voor mensen om uit een situatie van armoede te komen	63,2
Anders, namelijk...	18,4

De drie kansen van de Participatiewet die de cliëntenraden het meest noemen springen er minder duidelijk uit dan de knelpunten. De kansen die cliëntenraden zien zijn de afgenomen verschillen in dienstverlening aan werkzoekenden in de regio, de grotere kans op uitstroom naar werk door de regionale samenwerking en de mogelijkheden die de praktijkroute biedt.

Tabel 5.2 Kansen die cliëntenraad signaleert (n=38) *Meerdere antwoorden mogelijk*

Kansen Participatiewet	Percentage
Regionale samenwerking in dienstverlening voor werkzoekenden leidt tot minder verschillen tussen de gemeenten	44,7
Regionale samenwerking in dienstverlening werkzoekenden leidt tot meer uitkeringsgerechtigden aan het werk	36,8
Werkgeversdienstverlening in de regio is verbeterd, meer banen beschikbaar voor de doelgroep	23,7
Praktijkroute banenafpraak leidt tot meer kansen op werk voor uitkeringsgerechtigden Participatiewet	26,3
Anders, namelijk...	23,7

Enkele cliëntenraden hebben tot slot een algemene toelichting op hun visie op de Participatiewet gegeven. Zo noemt een cliëntenraad dat het inkomensbeleid in de gemeente, zoals het afschaffen van de langdurigheidstoelage, leidt tot armoede. Een andere cliëntenraad beschrijft dat het lastig is om aan de juiste tafel te komen in een regio waar gemeenten in een samenwerkingsverband de Participatiewet uitvoeren. De cliëntenraden in deze regio werken niet op regionaal niveau samen. Ook noemt een cliëntenraad dat de gemeente meer zicht zou moeten krijgen op de situatie van doelgroep en dat de nadruk minder op de verplichtingen zou moeten liggen.

6 Conclusie

Inleiding

In het kader van het *Plan van aanpak monitoring en evaluatie Participatiewet* worden ervaringsonderzoeken uitgevoerd bij gemeenten (CentERdata), werkgevers (Berenschot) en cliënten (Inspectie SZW). Bij de eerste rapportage (2015) van het ervaringsonderzoek gemeenten is geconstateerd dat de ervaringen van de cliëntenraden een relevante aanvulling kunnen zijn op de informatie die uit de andere ervaringsonderzoeken naar voren komt. Naar aanleiding hiervan is het voorliggende onderzoek onder cliëntenraden uitgevoerd.

In dit onderzoek onder cliëntenraden is aan de hand van een online vragenlijst nagegaan:

1. Hoe zijn de cliëntenraden in de praktijk vorm gegeven?
2. Hoe functioneren de cliëntenraden?
3. Hoe ervaren de cliëntenraden de uitvoering van de Participatiewet?

Met een beperkte respons van 46 van de 133 aangeschreven cliëntenraden (35%) zijn de resultaten te duiden als indicatief maar niet als representatief.

Vormgeving cliëntenraden

De cliëntenraden zijn uiteenlopend vormgegeven. Een deel werkt alleen op het terrein W&I binnen de eigen gemeente terwijl andere cliëntenraden op meerdere onderdelen van het sociaal domein werkzaam zijn en voor meerdere gemeenten. Voor zover valt na te gaan gaat een samenwerking van cliëntenraden tussen gemeenten niet altijd gelijk op met de samenwerking in de uitvoering van die gemeenten. Ruim drie kwart van de cliëntenraden hebben wel cliënten in hun raden, maar cliënten vormen in de meeste gevallen niet de meerderheid in de cliëntenraad.

Cliëntenraden die samenwerken met andere cliëntenraden zijn daar positief over en ervaren dat dit hun expertise ten goede komt. De eigen deskundigheid is voor een deel van de cliëntenraden een punt van zorg. Bijna 40% van de cliëntenraden vindt zichzelf beperkt of onvoldoende toegerust om een goede gesprekspartner van de gemeente te zijn. Cliëntenraden die zichzelf voldoende toegerust vinden, zijn vaker tevreden over de wijze waarop de gemeente met hun inbreng omgaat. Er is geen samenhang tussen het werkveld van de cliëntenraad (sociaal domein of werk & inkomen) en de informatievoorziening aan de cliëntenraad, de mate waarin de cliëntenraad zichzelf toegerust vindt of de inbreng van de achterban.

In de meeste gemeenten is de cliëntenparticipatie niet regionaal georganiseerd. Wel zien cliëntenraden kansen op regionaal niveau, zoals in de regionale dienstverlening aan werkzoekenden. Dat biedt ruimte om de cliëntenparticipatie zelf ook meer regionaal vorm te geven.

Functioneren cliëntenraden

De cliëntenraden hebben meestal vaste overlegmomenten met de gemeente waarbij zij zelf agendapunten kunnen aandragen. Zij worden niet altijd voldoende gevoed met signalen uit hun achterban, zo geven de cliëntenraden zelf aan. Er is geen samenhang tussen de inbreng die cliëntenraden van de achterban ontvangen en de mate waarin zij zichzelf toegerust vinden als gesprekspartner van de gemeente. De cliëntenraden worden beperkt geïnformeerd over de concrete aantallen en resultaten van de gemeente op het terrein van de Participatiewet. Weinig cliëntenraden zijn op de hoogte van de aantallen werkenden met LKS, indicaties banenafpraak etc. Cliëntenraden hebben meer overleg over thema's rond inkomensbeleid zoals de kostendelersnorm, dan over re-integratieonderwerpen.

Bij de meeste onderwerpen geeft ongeveer de helft van de cliëntenraden aan dat ze enige invloed hebben gehad. De thema's schoolverlaters en de tegenprestatie springen hier nog weer positief uit. Ruim 40% van de cliëntenraden is tevreden over wat de gemeenten doen met hun inbreng en eveneens ruim 40% is daar neutraal over, niet tevreden en niet ontevreden. Ontevreden over wat gemeenten met hun inbreng doen is 16% van de cliëntenraden. De tevredenheid over wat gemeenten met hun inbreng doen hangt samen met de wijze waarop de cliëntenraad is georganiseerd: de cliëntenraden voor het Sociaal Domein zijn daar wat tevredener over dan de cliëntenraden die alleen op het domein Werk & Inkomen actief zijn.

Ervaringen met uitvoering Participatiewet

De cliëntenraden hebben een wat minder positief beeld van de uitvoering van de Participatiewet dan de gemeenten. Wat de uitvoering door gemeenten betreft zijn de door de gemeenten ervaren voordelen van verbeteringen in de uitvoering, zoals kennisopbouw en samenwerking, voor de cliëntenraden minder zichtbaar.

Aan de cliëntenraden in de gemeenten waar een vorm van afstemming is tussen de verschillende onderdelen van het sociaal domein, is gevraagd naar het effect van deze afstemming. Ruim 40% (van deze kleine groep cliëntenraden) ziet dat burgers met complexe problemen sneller worden geholpen en dat er minder discussie is over de inzet van instrumenten (en bijbehorende middelen) uit de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Een kleinere groep (rond de 13%) krijgt ook signalen waaruit minder positieve ervaringen blijken: cliënten krijgen te maken met tegenstrijdige eisen en worden van het kastje naar de muur gestuurd. Verder ziet 20% dat er minder druk op de uitstroom naar werk ligt en dat cliënten met meer begrip benaderd worden.

Wat betreft de uitvoering van de eisen in de Participatiewet beoordelen de raden de gemeenten als strenger dan de gemeenten zichzelf beoordelen. De meeste cliëntenraden ontvangen wel signalen naar aanleiding van de aangescherpte eisen en maatregelen. Ruim de helft hoort over toegenomen onduidelijkheid, angst en onzekerheid bij cliënten over de regels. Dit komt vaker voor in gemeenten die door de cliëntenraden als streng worden beoordeeld. Bij ruim een derde van de cliëntenraden komen signalen binnen over toegenomen schulden en sociale problematiek. Daarbij is geen samenhang met de beoordeling van de gemeente door de cliëntenraad.

De cliëntenraden hebben ook een minder positief beeld van de effecten van de Participatiewet dan de gemeenten zelf hebben. Zij twijfelen, net als de gemeenten zelf over de duurzaamheid van de LKS banen. Verder merken de cliëntenraden vooral dat het aantal uitkeringsgerechtigden is gestegen en dat er nog weinig banen beschikbaar zijn voor de doelgroep met arbeidsbeperkingen.

A Bijlage: vragenlijst

Vragenlijst ervaringen van cliëntenraden met Participatiewet 2017

Ruim 2 jaar geleden, op 1 januari 2015, is de Participatiewet ingevoerd. In opdracht van het ministerie van SZW worden verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de ervaringen met de Participatiewet. Hierbij vragen wij uw medewerking voor het onderzoek naar de ervaringen van de cliëntenraden met de Participatiewet. Uitgangspunt is dat u lid bent van de raad die bij verordening is ingesteld om invulling te geven aan cliëntenparticipatie (artikel 47 Participatiewet).

Wij vragen u een online vragenlijst in te vullen. Dit onderzoek is in overleg met de Landelijk Cliëntenraad opgezet en wordt uitgevoerd door het onafhankelijke onderzoeksbureau CentERdata uit Tilburg.

U kunt meedoen door op onderstaande link te drukken en de vragenlijst in te vullen <<ZIE LINK in e-mailbericht>>.

U kunt tussentijds stoppen met het invullen van de vragenlijst om op een later tijdstip verder te gaan. De al gegeven antwoorden blijven bewaard en u kunt dus verder gaan op het punt waar u was gebleven.

Wij schrijven van elke gemeente het algemene e-mailadres van de cliëntenraad aan. Wij vragen de mening van de cliëntenraad als geheel. Daarom willen we u vragen om de vragenlijst met andere leden van de cliëntenraad te bespreken. Om dat te bevorderen treft u bij deze mail ook de vragenlijst in pdf in de bijlage. Deze kan geprint worden en zo besproken worden. Vervolgens hoeft de u alleen nog de antwoorden in te voeren in de vragenlijst die via de link geopend kan worden.

Om u in 2019 opnieuw te kunnen benaderen vragen wij de naam en het e-mailadres van degene die de vragenlijst invult.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking!

Gemeente:
Naam:
Functie:
Email-adres:

INRICHTING CLIËNTENPARTICIPATIE

1. Hoe is de cliëntenraad in uw gemeente georganiseerd?
 - a. Een cliëntenraad voor werk en inkomen (Participatiewet /bijstand) voor 1 gemeente
 - b. Een cliëntenraad voor het bredere sociale domein voor 1 gemeente.
 - o Zo ja, welke pijlers zijn hierin vertegenwoordigd?
W&I/WMO/Jeugd (*meerdere antwoorden mogelijk*)
 - c. Een cliëntenraad voor werk en inkomen (Participatiewet /bijstand) voor meerdere gemeenten.
 - d. Een cliëntenraad voor het bredere sociale domein voor meerdere gemeenten.
 - o Zo ja, welke pijlers zijn hierin vertegenwoordigd?
W&I/WMO/Jeugd (*meerdere antwoorden mogelijk*)
 - e. Cliëntenraad is nog in oprichting
 - f. Anders, namelijk..
2. Hoeveel leden telt uw cliëntenraad?
3. Hoeveel cliënten ('gebruikers' ondersteuning gemeente: uitkering, minimabeleid en re-integratie) hebben zitting in de cliëntenraad in uw gemeente?
 - a. Hoeveel van deze cliënten behoren tot de doelgroep Participatiewet?
.....
 - b. Hoeveel van deze cliënten behoren tot de cliëntengroep sociaal domein?
.....
4. Hoeveel leden zijn lid namens organisaties van cliënten / patiënten?.....
5. Hoe is regionaal de cliëntenraad georganiseerd?
 - a. Op niveau van samenwerkende gemeenten (subregio)
 - b. Op niveau van de arbeidsmarktregio
 - c. Cliëntenparticipatie op (sub)regionaal niveau is in voorbereiding
 - d. Cliëntenparticipatie is niet regionaal georganiseerd
 - e. Anders, namelijk.....
6. Is de invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015 aanleiding geweest om de organisatie van de cliëntenraad of de cliëntenparticipatie aan te passen?
meerdere antwoorden mogelijk
 - a. Ja, in onze gemeente is een raad gevormd voor werk en inkomen, inclusief de WSW
 - b. Ja, in onze gemeente is een cliëntenraad voor het sociaal domein ingericht (in of exclusief Jeugd)
 - c. Ja, wij hebben de samenstelling gewijzigd met het oog op de nieuwe doelgroep (voorheen behorende tot Wajong)
 - d. Ja, wij hebben een nieuwe manier gekozen om signalen van cliënten te ontvangen, zonder (cliënten)raad
 - e. Nee, er zijn geen aanpassingen geweest
 - f. Anders, namelijk

7. Werkt uw cliëntenraad samen met andere cliëntenraden of -organisaties?
meerdere antwoorden mogelijk
- a. Ja, binnen onze gemeente werken we samen met andere gemeentelijke cliëntenraad (bijvoorbeeld sociaal domein, WMO) → naar 8
 - b. Ja, we werken samen met cliëntenraden van zorginstellingen of cliëntorganisaties → 8
 - c. Ja, we werken samen met andere cliëntenraden Werk en Inkomen (regio)gemeenten → naar 8
 - d. Nee → naar 9
8. Welke meerwaarde ervaart u van deze samenwerking met andere cliëntenraden?
meerdere antwoorden mogelijk
- a. Kennis delen: inhoudelijk, wetstechnisch, jurisprudentie
 - b. Informatie uitwisselen over hoe je cliënten bereikt en signalen het beste kan opvangen
 - c. Informatie delen over hoe de overleggen met de gemeente het beste voorbereid en ingericht kunnen worden
 - d. Anders, namelijk.....

EXPERTISE EN UITVOERING PARTICIPATIEWET

9. Op 1 januari 2015 trad de Participatiewet in werking. In welke mate vindt u dat uw gemeente nu beschikt over de juiste expertise om de dienstverlening in het kader van de Participatiewet uit te voeren?
- a. In ruim voldoende mate
 - b. In net voldoende mate
 - c. In net onvoldoende mate
 - i. → vervolgvraag: *wat mist u? open antwoord, niet verplicht in te vullen*
 - d. In ruim onvoldoende mate
 - i. → vervolgvraag: *wat mist u? open antwoord, niet verplicht in te vullen*

AANPASSINGEN UITVOERING WETTELIJKE TAAK OP HET GEBIED VAN WERK EN INKOMEN

10. Welke maatregelen leggen de klantmanagers van uw gemeente op aan mensen die zich niet aan de verplichtingen houden? *Meerdere antwoorden mogelijk*
- a. Men wordt gekort op de uitkering als men de (arbeids)verplichtingen niet nakomt
 - b. Cliënt krijgt eerst een waarschuwing voordat maatregel wordt getroffen
 - c. Men wordt gekort op de uitkering als men weigert een tegenprestatie te leveren
 - d. Bij ernstige misdrijvingen (richting personen of gebouwen) wordt de uitkering verlaagd of gestopt
 - e. Anders, namelijk...
11. Worden sinds de invoering van de Participatiewet vaker of minder vaak maatregelen toegepast bij mensen die zich niet houden aan de verplichtingen in uw gemeente?
veel minder vaak / minder vaak / even vaak / vaker / veel vaker dan vóór de Participatiewet/ weet niet
→ Vervolgvraag bij vaker/minder vaak: om welke verplichtingen gaat het dan met name?

12. Hoe beoordeelt u uw gemeente in de toepassing van verplichtingen en maatregelen?
- Streng
 - Gemiddeld
 - Mild
 - Weet niet
13. Welke signalen ontvangt de cliëntenraad over de ervaringen met de aangescherpte verplichtingen en maatregelen?
meerdere antwoorden mogelijk
- meer bereidheid tot inspanssen voor werk van de uitkeringsgerechtigden
 - minder bereidheid tot inspanssen voor werk van de uitkeringsgerechtigden
 - toegenomen schulden / sociale problematiek
 - toegenomen onduidelijkheid bij cliënten over de regels
 - toegenomen angst, onzekerheid bij cliënten over de regels
 - meer zaken van bezwaar en beroep (gegrond en ongegrond)
 - geen verschil met voorheen
 - geen signalen
 - anders, namelijk.....
14. Is er in uw gemeente voor cliënten van de Participatiewet ook onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar (artikel 2.2.4 in de WMO)?
- Ja
 - Nee
 - Niet bekend
15. Worden cliënten die onder de Participatiewet vallen in uw gemeente gewezen op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning?
- Ja
 - Nee
 - Niet bekend

SAMENWERKING

16. Werkt uw gemeente samen bij de uitvoering van de Participatiewet?
- Nee, de Participatiewet wordt geheel door onze eigen gemeente uitgevoerd
 - Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt door de gemeente uitgevoerd met UWV als adviseur
 - Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt door een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van meerdere gemeenten in de (sub)regio uitgevoerd
 - Ja, (een deel van) de Participatiewet wordt uitgevoerd bij een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van één of meerdere gemeenten waar ook een (voormalig) SW-bedrijf bij betrokken is
 - Anders, namelijk.....

Als antwoord b t/m e bij vraag 16 → naar 17, anders naar 18

17. Hoe ervaren cliënten de gezamenlijke uitvoering van de Participatiewet (met meer gemeenten)? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Meer expertise beschikbaar door samenwerking
- b. Duidelijkheid voor burgers, iedereen in de regio krijgt dezelfde dienstverlening
- c. Duidelijkheid voor werkgevers, in de regio is dezelfde dienstverlening beschikbaar
- d. Betere matching naar werk mogelijk door betere afstemming van regionale vraag en aanbod
- e. Beleidsmatige verschillen tussen de gemeenten nemen af
- f. Beleidsmatige verschillen tussen de gemeenten blijven bestaan
- g. Cliënten merken daar niets van
- h. Anders, namelijk..

18. Wordt binnen uw gemeente *de uitvoering* op de terreinen van de drie decentralisaties sinds 2015 (meer) op elkaar afgestemd?

- a. Ja, er is samenhang in de uitvoering op alle drie de terreinen
- b. Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen jeugdzorg en Participatiewet
- c. Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen Participatiewet en WMO
- d. Gedeeltelijk, vooral samenhang tussen jeugdzorg en WMO
- e. De schuldhulpverlening, bijzondere bijstand en armoedebeleid zijn onderdeel van 3d-dienstverlening, de dienstverlening voor uitkering en werk niet
- f. Samenhang in de uitvoering is in ontwikkeling
- g. Meer samenhang in de uitvoering is wel wens, moet nog ontwikkeld worden
- h. Anders, namelijk..
- i. Nee
- j. Onbekend

Als 16 = a t/m e bij vraag 18 → naar 19, anders naar 20

19. Welke signalen bereiken de cliëntenraad over het resultaat van deze afstemming? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Burgers met complexe problemen worden sneller geholpen
- b. Burgers met complexe problemen moeten langer wachten voor ze geholpen worden
- c. Er is minder discussie over de inzet van instrumenten (en bijbehorende middelen) uit de verschillende onderdelen van het sociaal domein, omdat de burger centraal staat en niet de wet- en regelgeving
- d. Cliënten worden met meer begrip benaderd, er ligt minder druk op uitstroom naar werk
- e. Cliënten worden van het kastje naar de muur gestuurd, het is niet duidelijk wie de regie heeft
- f. Cliënten krijgen te maken met tegenstrijdige eisen
- g. Anders, namelijk...

INZET VAN EN ERVARINGEN MET INSTRUMENTEN VAN DE PARTICIPATIEWET

20. Weet u wat het beleid van de gemeente is voor de inzet van onderstaande instrumenten sinds de invoering van de Participatiewet (voor welke doelgroep wordt het instrument ingezet, welke criteria voor inzet worden gebruikt etc.)?
- Ondersteuningstraject bij het vinden van werk (voortrajecten, directe bemiddeling/matching)
 - Sollicitatietraining
 - Scholing
 - Stages,
 - participatieplaatsen
 - Tijdelijke loonkostensubsidie (niet specifiek voor banenafpraak)
 - Sociale activering
 - Werken met behoud van uitkering
- beleid is bekend / beleid is onbekend / weet niet*
21. Hoe beoordeelt u de inspanningen van de gemeente om in contact te komen met niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers)?
- Positief, gemeente zoekt doelgroep actief op via publieke media (inclusief website van de gemeente) en/of sociale wijkteams
 - Negatief, de gemeente wacht of deze groep zich zelf meldt bij de gemeente
 - Het is de cliëntenraad niet bekend wat het beleid van de gemeente is om in contact te komen met nuggers
 - Anders, namelijk.....
22. Welke dienstverlening biedt de gemeente voor nuggers?
- geen dienstverlening
 - zelfde dienstverlening als voor cliënten met een gemeentelijke uitkering
 - dienstverlening afhankelijk van of de cliënt meebetaalt
 - Anders, namelijk...
 - Onbekend
23. Heeft de gemeente de beleidskeuzes over de inzet van Loonkostensubsidie (LKS) met de cliëntenraad overlegd (bijvoorbeeld bepaling van de loonwaarde, duur van de inzet)
- Het gaat hier om het nieuwe instrument Loonkostensubsidie voor de banenafpraak*
- Ja
 - Nee
 - Onbekend
24. Welke signalen bereiken u over de inzet van Loonkostensubsidie?
- Voor mensen met een lage loonwaarde wordt LKS niet ingezet
 - LKS wordt, ongeacht de loonwaarde, in deze gemeente heel beperkt ingezet
 - LKS wordt voor een brede doelgroep met uiteenlopende loonwaarde ingezet door de gemeente
 - Geen signalen
 - Anders, namelijk.....

25. Welke ervaringen zijn er met de duurzaamheid van de banen van de mensen die met LKS aan het werk zijn (al dan niet met indicatie banenafpraak)?
- De meesten hebben al een vast contract
 - De meesten hebben een tijdelijk contract waarvan verwacht wordt dat dit omgezet wordt naar een vast contract
 - De meesten hebben een tijdelijk contract zonder dat de gemeente verwacht dat dit omgezet wordt naar een vast contract
 - Het is nog te vroeg om hier een verwachting over uit te spreken
26. Vindt u dat er maatwerk wordt geleverd bij de invulling van de nieuwe beschut werk plaatsen?
- Ja, er wordt echt gekeken welke plek en welke begeleiding iemand nodig heeft
 - Redelijk, het wordt vooral ingevuld als groepsdetachering bij reguliere bedrijven
 - Redelijk, het wordt vooral ingevuld bij organisaties voor arbeidsmatige dagbesteding
 - Er is weinig verschil met sociale werkvoorziening zoals die al bestond
 - Er zijn nog geen ervaringen
 - Anders, namelijk....
27. Hebben cliënten de mogelijkheid om zelf een jobcoach te kiezen?
- Ja, volledige vrijheid
 - Ja, keuze uit jobcoaches van vooraf gekozen organisatie(s)
 - Nee
 - Niet bekend
28. Welke ervaringen hebben cliënten in uw gemeente met de inzet van het instrument Jobcoach?
- Meerdere antwoorden mogelijk*
- Werknemers zijn positief hierover
 - Werknemers vinden dat ze te weinig begeleiding van de Jobcoach krijgen
 - Werknemers vinden dat ze te weinig keuze uit jobcoaches hebben
 - De kwaliteit van de jobcoaches is niet altijd voldoende
 - De kwaliteit van de jobcoaches is goed
 - Dit is een goed instrument voor de werknemers die het nodig hebben
 - In onze gemeente is (nog) weinig ervaring, het wordt niet zo vaak ingezet
 - Anders, namelijk.....

OVERLEG MET GEMEENTE

29. Hoe vaak is er overleg tussen de cliëntenraad en de gemeente? Hiermee bedoelen we alle overleggen bestuurlijk, directie en ambtenaren op basis van een agenda.
- ... keer per jaar
30. Wat is de aanleiding voor overleg tussen de cliëntenraad en de gemeente?
- Geen aanleiding, overleg is op vaste momenten
 - Verzoek van de cliëntenraad
 - Verzoek van de gemeente
 - Anders, namelijk....

31. Kunnen leden van de cliëntenraad onderwerpen voor de agenda van dit overleg aanmelden?
- Ja
 - Nee
 - Anders, namelijk.....
32. Krijgt u de nodige informatie voor een goede deelname aan het overleg?
- Ja
 - Nee → Zo nee wat mist er.....?
 - Anders, namelijk...
33. Over welke onderwerpen adviseert de cliëntenraad?
- beleid van de gemeente
 - uitvoering
 - beide
34. Is de cliëntenraad door de gemeente geïnformeerd over:
- Ja – nee- onbekend*
- Het aantal indicaties banenafpraak dat in 2016 door de gemeente of cliënten is aangevraagd?
 - Het aantal mensen met verminderde productiviteit dat met loonkostensubsidie Participatiewet aan het werk is?
 - Het aantal mensen dat met een andere loonkostensubsidie (vaak uit re-integratiebudget) aan het werk is?
 - Het aantal mensen dat met het nieuwe instrument beschut werken aan het werk is?
 - Het aantal mensen met een indicatie banenafpraak dat aan het werk is?
35. Zijn de volgende onderwerpen na de invoering van de Participatiewet besproken in het overleg tussen de gemeente en de cliëntenraad?
- Ja – nee- onbekend*
- Dienstverlening voor nuggers
 - Dienstverlening voor schoolverlaters van het speciaal onderwijs of praktijkonderwijs
 - Dienstverlening voor mensen die wel in staat zijn het WML te verdienen (voorheen WWB groep)
 - Invulling van de tegenprestatie
 - Invulling van beschut werk
 - Invulling van jobcoaching
 - Gebruik van instrument LKS
 - h.** Kostendelersnorm

Per antwoord 'ja' op a t/m h vragen:

36. Heeft uw inbreng op dit onderwerp invloed gehad op het beleid of de uitvoering van de gemeente?
- Ja, duidelijke invloed → welke inhoudelijke invloed had de cliëntenraad op dit onderwerp?..... (open)
 - Ja, enige invloed → welke inhoudelijke invloed had de cliëntenraad op dit onderwerp?..... (open)

- c. Nee, geen invloed
 - d. Is nog niet bekend
37. Bij welke andere onderwerpen heeft de inbreng van de cliëntenraad invloed gehad op het beleid of de uitvoering van de gemeente?
38. Hoe tevreden bent u met de manier waarop de gemeente uw inbreng gebruikt?
Heel ontevreden – ontevreden – niet tevreden, niet ontevreden – tevreden – heel tevreden
39. In hoeverre vindt u uw cliëntenraad toegerust om een goede gesprekspartner van de gemeente te zijn?
- a. Voldoende toegerust
 - b. Beperkt toegerust
 - c. Onvoldoende toegerust
40. Ontvangt u voldoende inbreng van uw achterban voor uw advies aan en overleg met de gemeente?
- a. Wij ontvangen voldoende inbreng van de achterban
 - b. Wij ontvangen soms voldoende, soms onvoldoend inbreng
 - c. Wij ontvangen onvoldoende inbreng van de achterban
 - d. Wij zoeken onze achterban op
 - e. door onze samenstelling is inbreng achterban voldoende

ALGEMENE ERVARINGEN EN VERWACHTINGEN

41. Heeft u als cliëntenraad contact met werkgevers over hun ervaringen met het ter beschikking stellen van banen voor de doelgroep Participatiewet?
- a. Ja → naar 42
 - b. Nee → naar 43
42. Wat hoort u van werkgevers over hun ervaringen met het ter beschikking stellen van banen in het kader van de banenafpraak en de Participatiewet?
- a. Werkgevers hebben hier nog nauwelijks ervaring mee
 - b. Werkgevers zijn terughoudend,
 - c. Werkgevers zijn geïnteresseerd, maar deinzen terug voor de problematiek van de kandidaten
 - d. Werkgevers zijn geïnteresseerd, maar deinzen terug voor de complexe voorwaarden
 - e. Werkgevers hebben de ervaring dat er te veel bureaucratie is
 - f. Werkgevers geven aan geen passende plekken te hebben
 - g. Werkgevers geven aan dat de gemeente en UWV geen geschikte kandidaten hebben
 - h. Werkgevers zijn bereid om plaatsen voor de banenafpraak ter beschikking te stellen
 - i. Werkgevers zijn bereid om plaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking uit de doelgroep Participatiewet ter beschikking te stellen (ongeacht of de persoon tot de doelgroep van de baanafpraak hoort)
 - j. Anders namelijk, ...

43. Op basis van de signalen en ervaringen die u als cliëntenraad hoort, welk effect hebben de Participatiewet en de banenafspraken dan volgens u tot nu toe u op de werkkansen voor de doelgroep met een arbeidsbeperking die niet het WML kan verdienen?

- a. Positief, want...
- b. Geen effect
- c. Negatief, want...

Als u wilt, kunt u uw antwoord toelichten:.....

44. Op basis van de signalen en ervaringen die u als cliëntenraad hoort, welk effect hebben de Participatiewet en de banenafspraken volgens u tot nu toe op de werkkansen voor de *voormalige WWB-doelgroep die het WML of meer kan verdienen*?

- a. Positief, want....
- b. Geen effect
- c. Negatief, want....

Als u wilt, kunt u uw antwoord toelichten:.....

45. Welke knelpunten of risico's signaleert de cliëntenraad wat betreft de Participatiewet op dit moment of voorziet u voor de toekomst? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Er is onvoldoende budget voor de ondersteuning van de nieuwe doelgroep Participatiewet
- b. Er ligt teveel nadruk op de verplichtingen waardoor cliënten veel druk ervaren
- c. De verplichting beschut werk (oud en nieuw) neemt een te groot deel van budget in beslag waardoor andere dienstverlening blijft liggen
- d. De hoge instroom van statushouders leidt tot concurrentie met de bestaande en nieuwe doelgroep Participatiewet
- e. Aanbod van banen voor de doelgroep bij werkgevers blijft achter
- f. Het is moeilijk voor mensen om uit een situatie van armoede te komen
- g. Anders, namelijk....

46. Welke kansen ervaart u als cliëntenraad op dit moment binnen de Participatiewet of voorziet u voor de toekomst? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Regionale samenwerking in dienstverlening voor werkzoekenden leidt tot minder verschillen tussen de gemeenten
- b. Regionale samenwerking in dienstverlening werkzoekenden leidt tot meer uitkeringsgerechtigden aan het werk
- c. Werkgeversdienstverlening in de regio is verbeterd, meer banen beschikbaar voor de doelgroep
- d. Praktijkroute banenafspraken leidt tot meer kansen op werk voor uitkeringsgerechtigden Participatiewet..
- e. Anders, namelijk

Tot slot kunt u hier nog andere ervaringen of overwegingen kwijt die u in het kader van dit onderzoek wilt meegeven:

.....

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!
U ontvangt een link naar het onderzoeksrapport als dit in het najaar van 2017 openbaar is.